

Prešernopis

Po prešerno o Prešernu
ob slovenskem kulturnem prazniku

Kar o Prešernu (morda) še niste vedeli ...

France Prešeren je največji slovenski pesnik. Še danes je veliko skrivnosti povezanih z njegovim imenom. Prešeren ni zgolj nežna, romantična in zasanjana oseba. Spoznajte nekatere skrivnosti o Francetu Prešernu.

Prešeren v očeh igralca ...

"Mislim, da ga najbolj ponazarja njegov priimek, bil je "prešeren", in sicer v eno in drugo smer. Znal je biti izjemno vesel, znal pa je biti tudi v svoji duši izjemno črn. Izjemna občutljivost in po drugi strani izjemna samosvojost doživljanja tega sveta," je o Francetu Prešernu dejal igralec Pavle Ravnohrib, ki se je na malih ekranih prelevil v pesnika.

Prešernov čas - začetek 19. stoletja

Slovenci v 19. stoletju

Slovenci kot narod nismo obstajali.

V tem času smo Slovenci živeli v Avstrijskem cesarstvu.

Slovenščina v tem času

Uradni jezik je bila nemščina.

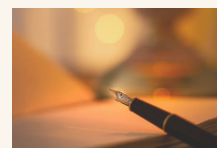
Slovenska besedila so strogo pregledovali cenzorji.

Rojen je bil v kmečki družini v Vrbi na Gorenjskem.

Zapisan je bil v zlato knjigo najboljših učencev. Kasneje je študiral pravo na Dunaju.

Prešeren je prišel v Kranj leta 1846, ko je imel Kranj komaj dva tisoč prebivalcev. Bil je edini odvetnik v mestu. Samostojno odvetniško pisarno so mu odobrili šele po šesti prošnji.

Praznujemo

Prešeren naj bi se rodil 3. decembra 1800. Datum njegovega rojstva sicer ni znan, nekateri pravijo, da naj bi bil 3. decembra krščen. Na ta dan danes praznujemo »Ta veseli dan kulture,« ko kulturne ustanove brezplačno odprejo svoja vrata. Tako praznujemo dan Prešernovega rojstva ter dan smrti, 8. februar, ki je slovenski kulturni praznik.

Ženske - navdih za pisanje

*Kad ogledujem vas, zvetezho-lizhne,
Ljublanske, ljubesnive gospodizhne;*

"Ljubljena" Ana Jelovšek

Burno in naporno razmerje z Ano Jelovšek je pomembno vplivalo na Prešernovo življenje. France je imel z njo tri nezakonske otroke: Franceta, Terezijo in Ernestino. Ko je rodila prvega otroka, ga je dala v rejo; to je povzročilo nepremostljivo razpoko v razmerju s pesnikom.

Prešeren in zakonski stan

Prešeren je Ani poroko obljubil takrat, ko bo samostojen, ko bo imel odvetniško prakso, za kar pa vemo, da se je zgodilo šele dve leti pred njegovo smrtjo. Vmes je prišla bolezen in bolan se ni želel poročiti.

Prešernove sestre

Sestre so bile kar nekoliko jezne nanj, ker mu nikoli v življenju, za razliko od njih, ni bilo treba delati na kmetiji. Bil je mamin ljubljencek. Ko je na primer kot študent prišel domov na obisk, je bil ravno čas žetve. Želel je pomagati, zato je v roke vzel srp, s katerim pa se je že z drugim zamahom tako vrezal v prst, da se mu je poznalo vse življenje.

Pet Prešernovih žensk

1. Judovsko dekle, dekle iz istoimenske pesmi bi naj srečal leta 1828.
2. Zalika Dolenc, hči gostilničarja, h kateremu je Prešeren rad zahajal. Ko se je vrnil v Ljubljano z diplomom v žepu, se je resno zanimal za Zaliko, ki pa ga je zavrnila. Odmev neuslišane ljubezni je najti v baladi Povodni mož.
3. Jerica Podboj je oseba, v katero je bil pesnik zaljubljen v letih 1841-43. Jerici je posvetil kar tudi pesmi: Ukazi, Prošnja.
4. Julija Primic, neuslišana ljubezen Franceta Prešerna. Največje posvetilo ji je namenil z delom Sonetni venec.
5. Ana Jelovšek - posvetil ji je pesem Nezakonska mati.

Prešernovi prijatelji

Prešeren in Andrej Smole

Prešeren se je rad kdaj tudi pozabaval. Leta 1839 sta s prijateljem Andrejem Smoletom na gradu Prežek praznovala kar tri dni skupaj. Oskrbniki na gradu so dejali, da takih "norcev" grad še ni videl. Zanimivo je tudi to, da je prva protialkoholna razprava na svetu spisana v Kranju leta 1834.

Prešernov najboljši prijatelj Matija Čop se je smrtno ponesrečil v reki in utonil. A tisti dan, ko je šel k reki, je s seboj povabil tudi Prešerna, vendar ta ni imel časa. Prešernova sestra je ob Čopovi smrti zapisala, da če bi France tisti dan šel z Matijo Čopom, bi najverjetneje tudi on utonil, saj bi želel rešiti svojega prijatelja in bi utonil z njim.

V Ljubljani je dihur*, ki noč in dan žre knjige, od sebe pa ne da najmanjši fige.

*dihur - Matija Čop

Čop tudi kot Prešernov mentor

Matija Čop, kot Prešernov mentor, je moral Prešerna zaradi spora med svobodomisleci in nazadnjaki večkrat umirjati. Napetost se je stopnjevala, zlasti Prešeren je bil vse ostrejši, tako da je tudi cenzura postajala vse bolj nemirna.

Med drugim mu je Čop črtal pesem Apel in čevljar, v kateri Prešeren Kopitarju zabrusi: "le čevlje sodi naj kopitar!". Pesnika je to precej razburilo in Čopu je pisal ostro pismo. Pozneje se Čop Prešernu je opravičil.

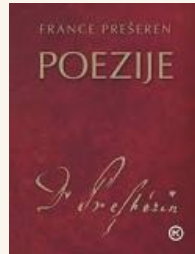

Prešernovo ustvarjanje

Poezije

Edina knjiga, ki jo je napisal France Prešeren.

Poezije so samostojna pesnikova zbirka in so bile končno objavljene leta 1846 z letnico 1847.

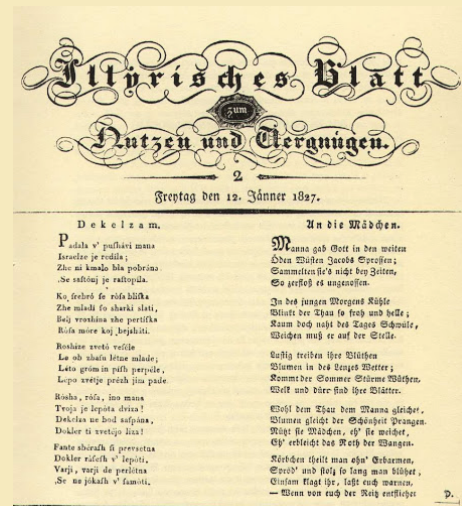

Poezije so bile natisnjene v 1200 izvodih. Pesnik je želel, da je 150 izvodov natisnjenih z nekoliko spremenjenim besedilom, namreč tako, da so bile magistrale Sonetnega venca natisnjene s pravilnim akrostihom Primicovi Julji. V drugih izvodih je Julijino ime zabil tako, da je v štirih verzih spremenil vrstni red besed.

Zdravljica

Nastala že leta 1844. Pesem opeva gesla složnost, enotnost, neodvisnost, svobodo. Za takratno avstrijsko oblast je bila hudo sporna.

Prevedena je v več kot 28 jezikov.

Dekletom - prva objavljena Prešernova pesem

Prešeren ali Prešeren?

Prešeren naj bi pisal tudi radožive in dvoumne verze, ki nedvomno dopolnjujejo njegovo pesniško in človeško podobo. Svojo 'kosmato' poezijo je beležil na lističe, ki jih je potem kazal in recitiral po krčmah.

ABECEDARJU

Slovinci!
ako čakate slovarja,
ne čakajte ga od abecedárja.

Po Prešernu Prešeren

leta 1848 zbolel, napisal oporoko

Umrli je 8. februarja 1849,
ob 8. uri zjutraj.

Oporoka

Premoženje in zlato žepno uro je zapustil otrokom, sobno opremo in posteljo pa sestri Katri.

Pogreb

10. februarja – slovesen pogreb na kranjskem starem pokopališču; pokopali so ga tip ob zidu.

Tri leta po smrti so pesnika prekopali na sredo pokopališča in mu postavili nagrobni spomenik.

V njegovem stanovanju v Kranju si še vedno lahko ogledamo posteljno pregrinjalo, v katerem je počivalo Prešernovo truplo.

Na njem je zvezeno:
"Od 8.2. do 10.2. 1849 je na tej preprogi počivalo Prešerinovo truplo."

Bleiweis je na Prešernovem pogrebu zamolčal, da je imel Prešeren tri (nezakonske) otroke, ko je citiral Vodnikove verze:
"Ne sina ne hčere po meni ne bo,
dovolj je spomina, me pesmi pojo."

Prešeren se je podpisoval Prešerin. Tudi na njegovem nagrobni spomeniku v Kranju, v Prešernovem gaju, zato piše dr. France Prešerin.

Našega največjega pesnika so cenili že v času njegovega življenja. Bleiweis ga je namreč že v Kmetijskih in rokodelskih novicah razglasil za največjega pesnika tistega časa. Tudi v prve šolske čitanke so ga že postavljali okoli leta 1850, kjer ima veliko mesto še danes.

Prešernopis

Iskrene čestitke ob slovenskem
kulturnem prazniku.

